

Moja prva čitanka.

C.k. zaloga šol. knjig.

HANS SCHLEISSMANN BERK

MOJA PRVA ČITANKA.

Za

najnižjo stopnjo občih ljudskih šol.

Po analitično-sintetični metodi.

Pridelil

Ivan Krulec,
c. kr. vad. učitelj.

Cena trdo vezana 75 vinarjev.

Na Dunaju.

V cesarski kraljevi zalogi šolskih knjig.
1913.

Čitanka mala, čitanka zala,
Prijatelja kmalu bova postala.

učenec (učenka) I. razreda

v

SLOVENSKA KNJIŽNA ZALOŽBA
LJUBLJANA
1939
596

Šolske knjige, v c. kr. zalogi šolskih knjig na svetlo dane, se
smejo prodajati samo po ceni, ki je povedana na čelni strani.

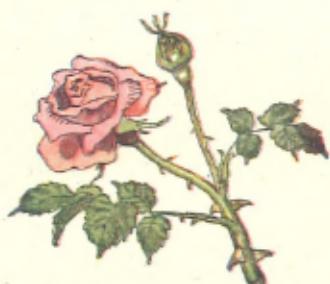
Pridržujejo se vse pravice.

—○—○—

—○—○—

—○—○—

—○—○—

—○—○—

—○—○—

— O —

— O —

— O — O —

— O — O —

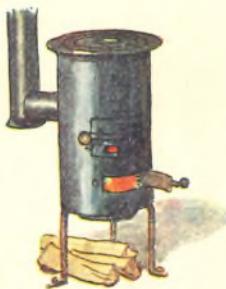
— O — O —

— O — O —

• O •

• O •

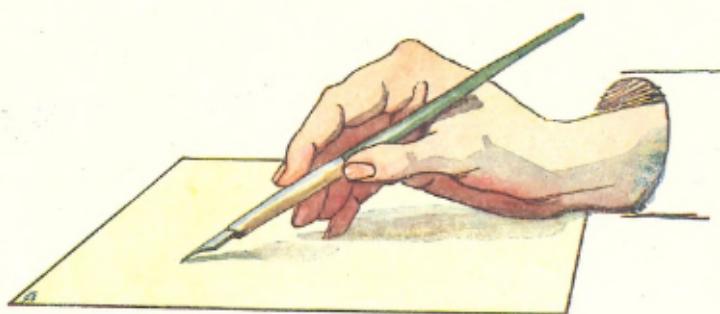
• O •

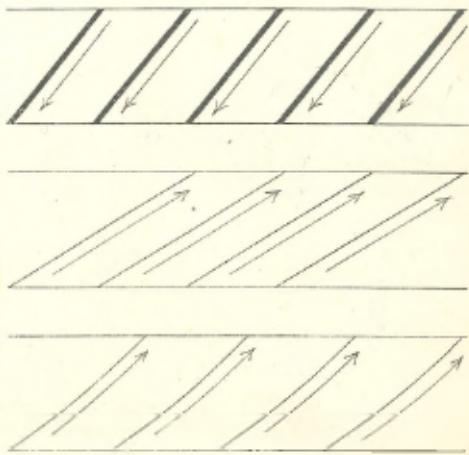
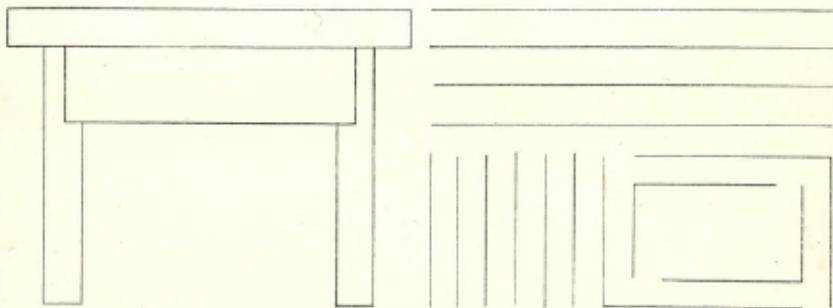
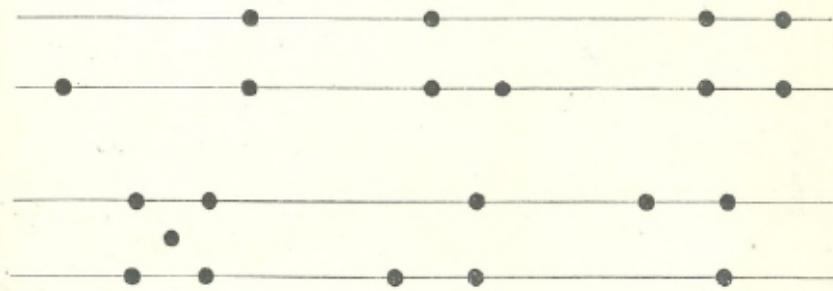
• O •

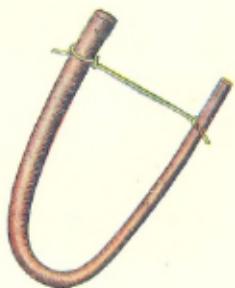

• O •

• O •

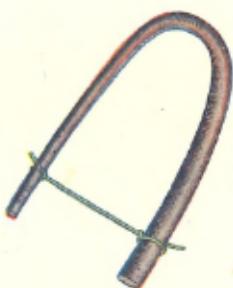

tt tt

tttttt

AAAC

MMMM

QQQQ

PPPP

LLLL

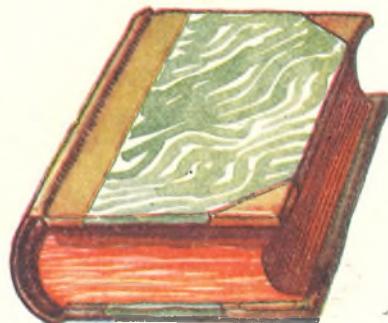
TTTT

OOOO

CCCC

TTTT

SSSS

in
in

in

in in in in
in in

n, i, ni, i, n, in, ni.

+

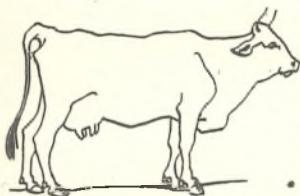

1 + 1

mu

mu

mu mu mu mu

mu mu mu mu

mu mu mu mu

mu, um, mi, ni, in,

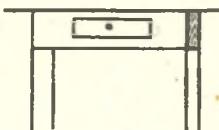
un, mu, ni, nu, um.

mi zi

mi zi

mi za

ma - ma

ma - ma, ma - ma, mi - zi.

ma - ma i - ma na

mi - zi, mi - za ni

za - ma - za - na.

ROŽA

ROŽA

ro ža

RO-ZI-MI-ZA

MU-ŽI-MO-ŽA.

na mi-zí i-ma ží-mo,

ro - žo na mi - zo !

ni - mā no - ža.

SO VA

SO VA

so va

OSA NO SA

NO SI VA MI

UMA VI VAS

no - si - va sa - ni,

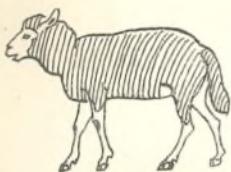
si - no - vi so sa - mi.

ov ca

ov ca

ov ca

mu - ca / ra -

ca, ma - mi -

ci mu no - vi - ca.

ma - mi - ca i - ma

mu - co in ra - co, ni

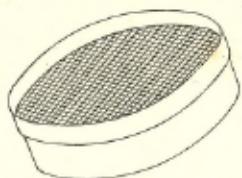
mi no - vi - ca.

sito

sito

si to

ti, ma - ti,

si - ro - ta, ma - ti

w - mi - v a si - to si - ro -

ta mo - ta ni - ti,

ni w - mi - ta.

ma-ti in si-ro-ta

vo-zí-ta o-ta-vo, ti

si si-ta, si-ro-ta ni

si-ta, ma-ti to-ži,

ni ži-ta.

dete

dete

de te

do-ma-ni-te-te

ne ma-te-re, tu-di

de-dam-i, te-ta se-

di na so-di.

da-ni se, si-ro-ta

se mu-di na do-mu,

ni-ma ma-te-re, va-

di se re-da, tu-di

vi se va-di-te! ne

to-ži-te si-ro-te!

si lo

si lo

ši lo

šo-la, lu-na; su-

si-lis o se-mo, i-me-

lis ovi-le, v se-nu

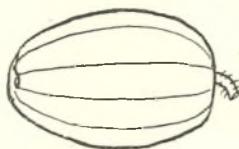
so mi ří.

v šo-li so ri-sa-li
ši-lo, mi ri-še-mo
mi-ši, se-di za mi-
zo! na-ri-ši še na-
šo šo-lo! to ni na-ša
šo-la, ne ša-li se!

bucia

bucia

bu ča

buciorabilo,

čer-be-le so bi-le

na bu-čenimini

so se ba-le.

o-be ba-bi-ci va-

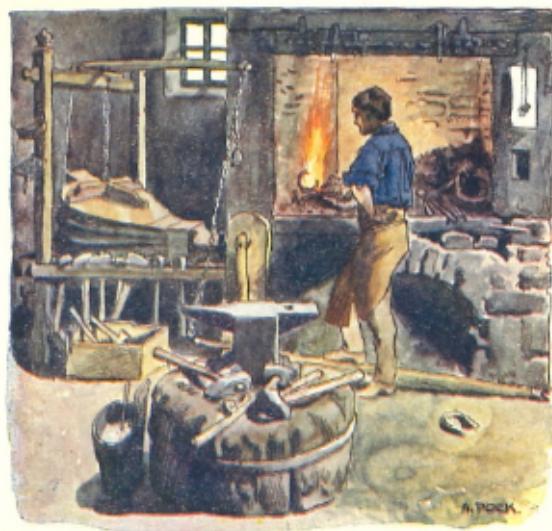
bi-ta na bo-be, o-

bu-va-mo se, no-

če-mo za-mu-di-ti,

ba-bi-ca sa-di bu-če,

só za ra-bo.

meh

meh

meh

mah,

suh, u-ho, hu-do, -v

hi-sü so mu-he me

ho-di whi-so!

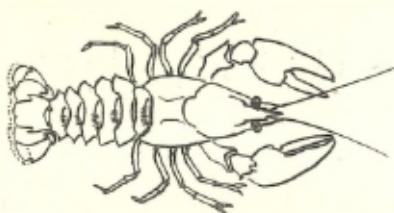
na-ša ba-bi-ca bo-
le-ha, ne mo-re več
ho-di-ti, s te-ža-vo
di-ha, bo-le-či-ne
so hu-de, o-na hi-
ra, ho-čem ti-ho
ho-di-ti.

rak

rak

rak

sok, ko-

lo-kol-ki-ta, ku-ka-

vi-ca-ku-ka, ko-za

me-ke-č.

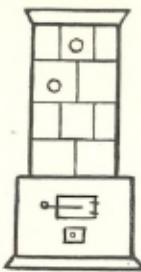
rak ži-vi v re-kah
in rib-ni-kih med
ka-me-ni in ko-re-
ni-na-mi, i-ma koš
in za-dek, ku-ha-
ri-ca ku-ha ra-ke,
ku-han rak i-ma
o-kus-no me-so.

pec̄

pec̄

peč

peč

reparat, rep. kup. i. más

ne-mov. na-pis. pi-

šile-po!

po-le-ti se pa-se
ži-vi-na, sa-pa pi-
še, li-pa deh-ti, že-
na pu-li re-po, po-
tem pa lu-pi pe-so,
pe-ri-ca pe-re pe-
ri-lo, po-no-čí po-
čí-va.

jež
jež

jež

jem ja-ma ve-ja. ju-
ha je teč-naj ed je-mo
jor a-di po ju-hi je-
mo me-so in ja-bol-ka

če-be-le le-ta-jo na
aj-do, tam na-bi-
ra-jo med, ne-kaj
jih ro-ji, roj je na
ve-ji, ne je-zi jih,
da te ne o-pi-ka-
jo, de-laj ka-kor
če-be-la!

gos

gos

gos

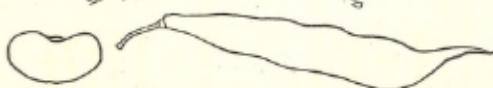
god, go-sa,

no-ga, rog, gos ga-ga,

go-lol, go-lü, go-ve-do

go-nimovlog.

i-ma-mo ro-ke in
no-ge, ro-ke - so za
de-lo, no-ge za ho-
jo, u-bo-gaj-mo ra-
di! de-laj-mo in
ma-lo go-vo-ri-mo!
po-ma-gaj-mo u-bo-
ge-mu!

fičiol
fičiol

fičol

fa-ra, fa-ran, fa-

zan, fan-tič od-tr-

ga-na fičol, fičo-

lo-naju-ha je těc-

na jed.

ob vo-di so fu-ži-
ne, fu-ži-nar bi-va
v na-ši fa-ri, i-ma
le-pe fa-za-ne, fa-
zan nam da-je fi-
no me-so.

a a, *b* b, *c* c, *č* č,

d d, *e* e, *f* f, *g* g,

h h, *i* i, *j* j, *k* k,

l l, *m* m, *n* n, *o* o,

p p, *r* r, *s* s, *š* š,

t t, *u* u, *v* v, *z* z,

ž.

1.

— i-ma-mo si-tar-ja in zi-dar-ja. —
si-tar de-la si-ta. — zi-dar zi-da hi-
še. — te-ta vo-di de-da. — pe-ri-ca
pe-re pe-ri-lo. — de-ček be-re be-ri-
lo. — po-tem ne-se o-če-tu ko-so in
že-ne ko-zo na pa-šo. — o-če naj
vr-že ko-že v ko-še.

2.

tr-ni,	gr-mi,	sr-pi,	pr-ti,
trn,	grm,	srp,	prt,
gr-da,	tr-gi,	br-vi,	u-mr-la,
grd,	trg,	bry,	u-mrl.

— poj-di na vrt, saj je od-prt! —
i-di čez bry! — ne-si vrt-nar-ju ta
srp! — na vr-tu o-pa-zis grm. —
na-tr-gaj si vrt-nic! — ne do-ti-kaj
se trt! — po-leg trt so kr-ti-ne. —
de-la jih krt.

3.

pas	las	gos	kos
past	last	gost	kost
		gozd	
gr-ča	dol	pol	trs
gr-čast	dolg	poln	trst
		polh	

pest, post, pust, most, mast, čast,
čist, lišp, pirh, pisk, tisk, ob-isk.

— čez po-tok dr-ži most. — dolg
je de-set ko-ra-kov. — most je mest-
na last. — po-tok je čist. — poln
je rib.

4.

la-čen	le-te-ti	le-ča
mla-čen	zle-te-ti	ple-ča
mle-čen	zla-ti-ti	plu-ča
mlad	zlat	plot
v le-či	lan	las
vle-či	dlan	glas
vla-či-ti	se-dla	i-gla
vlak	se-dlar	gla-va

led

bled

sled

žleb

hleb

klet

mle-ko, dla-ka, tla-ka, člo-vek, kla-di-
vo, zla-ti-ti, sla-di-ti, plot, zlog, slok,
sluh, glad, hlad, žleb, vlak, blisk.

bli-ža se po-mlad. — sla-vec nas
kli-če v gozd. — ima lep glas. —
ali ga sli-šiš?

o-rač or-je. — hla-pec vla-či. — dek-
la ji-ma ne-se kos hle-ba in mle-ka.

— pes se pla-zi po tleh. — za-sle-du-je div-ja-či-no. — ve-če-ri se. — hlad-no nam je. — vr-ni-mo se na dom! — ho-di-mo po tla-ku, ne po blatu! — po-či-tek bo sla-dak.

5.

ra-na	ri-je	ro-bi-ti
bra-na	bri-je	tro-bi-ti
vra-na	kri-je	rog roč
brat	krik	drog vroč
rak	res	re-bro
mrak	kres	sre-bro
zrak	kras	sre-ča
trak	kraj	sra-ka
o-trok	križ	sram

mre-ža, vra-na, bru-si-ti, pro-si-ti,
dro-bi-ti, tro-bi-ti, sre-bro, žre-be,
greh, kruh, hrup.

po-zí-mi je mraz. — peč nas gre-je.
— brat pri-po-ve-du-je o voj-ni. —
dek-le-ta ple-to in pre-de-jo. — tu-
di dru-gi ne tra-ti-mo ča-sa. — hlap-
ci po-kla-da-jo o mra-ku kra-vam
kla-jo. — dek-le po-mol-ze-jo kra-ve-
ter nam pri-ne-so slad-ko mle-ko. —
po ve-čer-ji gre-mo u-tru-je-ni k po-
čit-ku.

o-bra-čaj dob-ro čas,
ne daj ga po-tra-ti-ti;
ne pri-de več na-zaj,
ne mo-reš ga ku-pi-ti.

6.

me-ta-ti	me-ja	ve-čer
zme-ta-ti	sme-ja se	zve-čer
	smet	zver
va-li-ti		voj
hva-li-ti		tvoj

zma-ga, sme-ta-na. kmet, dvo-ri-ti,
two-ri-ti, po-kva-ri-ti, po-hva-li-ti,
zvit, svit, svet, cvet.

so-se-do-va ot-ro-ka ple-za-ta zme-
raj po drev-ju. — kva-ri-ta si ob-le-
ko. — mi-dva pri-de-va ne-koč mi-
mo. — po-sva-ri-va ju. — kma-lu
iz-gi-ne-ta na svoj dom. — ni-sva
ju vi-de-la več na drev-ju. — za-slu-
ži-ta na-ji-no po-hva-lo.

7.

to-pi-ti	te-ti	po-to-ma
sto-pi-ti	šte-ti	spo-to-ma
me-sto	po-šten	spol

ku-ha-ti	kar	no-go
sku-ha-ti	škar-je	mno-go

ne-ti	ni-ti
vne-ti	gni-ti
sne-ti	gna-ti
snov	gnoj

knez sta-nu-je v pro-stor-nem gra-du. — na ste-nah je mno-go zna-me-ni-tih slik. — mi-ze, sto-li in dru-ga o-pra-va je sta-ro-dav-na. —

ima mno-go dni-nar-jev. — prid-no
gno-je na graj-skem trav-ni-ku. —
v ho-sti ce-pi-jo dr-va na ve-li-kih
tna-lih. — knez je ze-lo po-šten
gos-pod. — dru-ži-na spo-štu-je svo-
je-ga gos-po-dar-ja.

8.

sa-di-ti daj čuje
vsa-di-ti kdaj šeuje

ne-kdo je vzel hče-ri le-po tka-no
kri-lo. — kdaj? zdaj.

kdo po-zna psa? — bil je v pše-
ni-ci. — u-jel je pti-co. — vi-del
sem ga vče-raj na na-šem dvo-
ri-šču.

9.

ple-za-ti	tr-ga-ti	trop
sple-za-ti	str-ga-ti	strop

kri-ti	dra-mi-ti
skri-ti	zdra-mi-ti

skle-pa-ti, sklep, sple-ta-ti, stra-da-ti, se-stra, skri-va-ti, zbra-ti, zbran, zdra-vi-ti, zdrav-stvo.

se-stra je bol-na. — ne mo-re je-sti.
— stra-da. — u-ži-va sa-mo zdra-vi-la. — skrb-na ma-ti ji stre-že in
ji skri-va svo-jo ža-lost. — zdrav-nik jo to-la-ži. — ko o-zdra-vi, vsta-ne, skle-ne ro-ke k za-hval-ni mo-lit-vi.

10.

ja	je	jo	ju	ji
lja	lje	ljo	lju	lji
nja	nje	njo	nju	nji

lju-bi-ti, **po-lje**, **de-te-lja**, **med de-te-ljo**, **pri-ja-te-lji**.

u-či-te-lji	me-tu-lji
u-či-telj	me-tulj

nji-va, **nje-go-vo**, **nju-no**, **vo-nja-ti**,
s cu-njo.

ko-nji	vo-nja-mo
konj	vonj

lju	nji
klju	knji
klju-ka	knji-ga
ključ	brez knjig

na-še po-lje le-ži v lju-bem kra-ju.
— nji-ve so ro-do-vit-ne. — or-je-
mo jih s ko-nji. — va-nje vse-je-mo
de-te-ljo. — po po-lju ho-di-jo vra-
ne in klju-je-jo s svo-ji-mi moč-ni-mi
klju-ni po mr-če-su.

c C, č Č, s S, š Š, z Z, ž Ž,
o O, v V, k K, p P, i I, j J.

S po ta v šo lo.

Zim ske ga dne je bi lo. Sneg je
vi so ko za pa del. Ci ril gre v šo lo.
Še ni da leč od do ma; iz po drs ne
mu in pa de v sneg. Vsta ti ne
mo re. Ža lost no za vpi je na po moč.

Če ta o trok se pri dr vi za njim.
Ko za gle da ta I van in Jo žek Ci-
ri la v sne gu, se I van po red no
na sme je. Po kri ti ga ho če s sne-
gom. Jo žek pa re če: „Ci ri lu ne
sto ri nič ža le ga! Ču tiš li tako
s svo jim do brim so u čen cem?“
Pri me ga na to za ro ke in ga
vzdig ne. O tre se mu tu di sneg
z o ble ke ter mu po ne se tor bi co
do šo le.

Vesel se mu Ci ril za hva li. Iva-
na pa je sram.

. ? ! , ; : „ “

v V

v V

Vida, Vojteh,

Viktor, Valentín,

Vincenc, Vladko.

Vida sedi mirno v šoli. Vedno gleda na gospodično učiteljico. Vsaka njena naloga je lepo spisana. Vljudno pozdravlja svoje predstojnike. Vse so učenke jo ljubijo. Vida je pridna učenka.

w W

u U

Uršila, Uršika,

Urš, Urban,

Uros, Unec.

Uršika je sedela pred hišo. Uživala je svojo južino. Uboga deklica je prišla mimo nje. Uršika jo je zapazila. Usmilila se je revice. Utргала si je južino in jo podarila ubogi deklici. Ubožica je zahvalila dobro Uršiko.

o O

o o

Oton, Otilija,

Uga, Otokar,

Ognješlav.

Oče praznujejo svoj god. Oton natrga cvetic. Ob zgodnji uri je že pri očetu. Objame in poljubi jih. Ogovori jih z lepim voščilcem. Obljubi jim ljubezen in pridnost. Oj, kako so bili oče svojega sinka veseli! Otroci, posnemajte Otona!

c C c Č

c C c Č

Ciril, Črtomir,

Cecilija, Častislava,

Čvetana, Čelestin.

Ciril gre v šolo. Čas je že. Čista je njegova obleka in snažni njegovi črevlji. Cesta je blatna. Ciril ne stopa v blato. Čeden hoče ostati. — Cenite tudi vi snažnost! Česar se ne vadiš, tega ne znaš. Človek se ne izuči, dokler živi.

g G

g G

Gizela, Gregor,
Gojimir, Gabriel,
Gustav, Genovefa.

Gregor ima golobe. Gosto in lepo je njih perje. Glasno grulijo. Gnezdo si delajo v golobnjaku. Golobnjak je lesen. Gole mladiče pitajo stari golobje. Grejejo jih s svojim perjem.

Golobček je prav ljubka živalca.

e E

e E

Emil, Emilija,

Evgen, Evgenija,

Egon, Elizabeta.

Ema pripoveduje, kaj delajo Emil, Evgen, Edvard in Elza. Emil piše naloge. Evgen riše cerkev. Edvard čita knjigo. Elza plete nogavice. Enaki so si v pridnosti. Evgenija ne more delati, ker je bolna. Ema ji streže.

i I

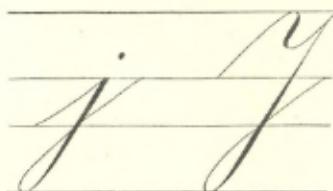
i I

Ivan, Izak,

Irena, Izidor,

Izabela, Ignacij.

Ivan, Ignacij in Irena gredo v gozd. Iščejo užitnih gob. Irena najde lepo rdečo, belo pikasto gobo. Izredno ji dopade. Izruje jo ter spravi v košarico. Ivan jo pouči, da ima strupeno mušnico. Irena ni več nabirala gob, ki jih ni poznala.

j J

Jakob, Jozef,

Janja, Jernej,

Jurij, Jaroslav.

Jesen je. Janko in Jelica gresta na vrt. Janko spleza na jablano. Jablana je polna rdečih jabolk. Janko jih trga in meče Jelici v predpasnik. — Jabolka so zdrava jed. Jemo jih sirova in kuhania. Jako nam ugajajo.

h H

h H

Helena, Hugon,

Hilarij, Herman,

Hipolit, Hrabrošlav.

Hugon zastavi Helenici tole uganko: **H**rast ima dvanajst vej; na vsaki veji so štiri gnezda; v vsakem gnezdu je po sedem mladih ptičev, in vsakemu ptiču je drugače ime.

Veste-li, kako je Helenica rešila to uganko?

k K

k K

Karel, Katarina,

Klara, Klotilda,

Kristina, Kranjsko.

Karel je hodil rad v šolo. Kar je slišal v šoli, si je dobro zapomnil. Kako rad ga je imel gospod učitelj! Ko je dovršil šole, je postal gospod. Karel se je držal pravila: Kdor se mlad uči, bo v starosti brez skrbi.

z z ž ž

z Z ž Ž

Ziga, Sofija,

Zorka, Gorislav,

Zdenko, Ivonimir.

Zjutraj so mati prvi na nogah:
Za njimi vstaneta Žiga in Zorka.
Želita jim dobro jutro. Zmolita svojo vsakdanjo jutranjo molitev. Zdrava in čvrsta se pripravita za šolo.

Zgodaj vstajaj, lepo moli,
Žal ne bode ti nikoli.

s ſ ſ̄ ſ̄

s ſ ſ̄ ſ̄

Sava, Šinka, Slavko,

Šimen, Slavica,

Štefanija, Stanislav.

Sabina je imela svojo sobo v velikem neredu. Šolske reči in obleka, vse je ležalo vprek. Soseda ji prinese lepih, črnih črešenj. Sabina jih postavi na stol. Zvečer pride vsa utrujena domov. Sede na stol. Strašno zavpije. Škoda je bila velika.

l L

l L

Lucija, Leopold,

Ludovik, Ljuboslava,

Ljudmila, Lovrenc.

Ljubljana je veliko in lepo mesto. Leži ob Ljubljanici. Okoli Ljubljane je mnogo ličnih vasi. Ljubljjančanje hodijo radi v lepo okolico. Ljudje so prijazni in delavni. Ljubijo svojo domovino. V Ljubljano vodi mnogo cest in železnic.

t T

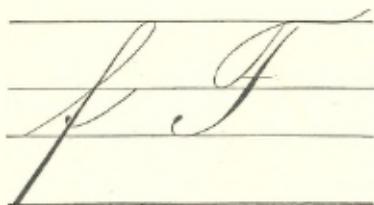
t T

Tomaž, Ferencija.

Tobija, Leobald.

Tekla, Triglav

Tinček in Tonček se igrata pred hišo. Tuj gospod pride mimo in vpraša dečka, kje je pot v mesto. „Tu, na desno!“ odgovorita oba. Tinček spremi gospoda na grič. Tam mu pokaže natančno pot v mesto.

f F

Filip, Filomena,

Friderik, Fridolin,

Horjan, Ferdinand.

Sosed Fortič ima štiri sinove. Ime jím je: **Filip**, **Ferdinand**, **Friderik** in **Frančíšek**. Filip je mizar. Ferdinand je kovač. Friderik je črevljар. Frančíšek je krojač. Vsi so pridni obrtniki.

p P

p P

Peter, Pavel,

Peregrin, Postojna,

Franc, Preseren.

Pomlad je tu. **P**olje in gozd zeleni. **P**ridni kmetje pripravljajo poljsko orodje. **P**tice pevke so se povrnile. **P**repevajo že svoje sladke pesmi. **P**ozimi je bilo vse tiho in žalostno. **P**ohitimo tudi mi na prosto! Veselimo se lepe prirode!

r R

r R

Roman, Rajko,

Rudolf, Rozalija,

Rafael, Rastislav.

Robert se rad baha s svojo lepo obleko. Revček **Rajko** pa je slabo oblečen. **Robert** je v šoli vprašan, a ne zna prav ničesar. **Rajko** pa odgovarja, da je veselje. **Robert** izprevidi, da mu samo lepa obleka nič ne pomaga, ako ni tudi priden.

b B

b B

Blaz, Božena,

Bogdan, Božidar,

Bogomir, Bogoslav.

Barbika hiti v šolo. Bliža se ji velik pes. Boji se ga. Bere se ji strah z obraza. Bogomil stopi k njej. Brez strahu jo vede mimo psa. Barbika se zahvali Bogomilu. Blag je bil njegov čin.

d D

d D

Dusán, Davorin,

Doroteja, Darinka,

Dragotín, Dragica.

Davorin pride k sosedu. Dobi pa sobo prazno. Dobrodišeča jabolka leže na mizi. Doma nimajo takih. Deček se že hoče lotiti enega. Domisli se pa reka:

Bog vse vidi, Bog vse ve,
Greh se delati ne sme.

a A

a A

Anton, Amalija,

Albin, Angela,

Adolf, Andrej.

Anica zboli. **A**ndrejčku, njenemu bratecu, je hudo. Ako le more, je pri njej. Anica trpi hude bolečine. Andrejček premišljuje, s čim bi jo razveselil. Gre na vrt in ji natrga šop lepih cvetic. Anica je Andrejčku zelo hvaležna.

n N

n N

Noe, Nada,

Nikolaj, Natalija,

Naklo, Nevje.

Nekoč je šla Nada na breg potoka. Natrgati si je hotela lepih potočnic. Na bregu ji izpodrsne in pade v vodo. Na vpitje Nadino prihiti mož ter jo reši iz vode. Naša Nada je bila neprevidna.

m M

m M

Matija, Milena,

Marko, Marcel,

Martin, Marjeta.

Mamica da vsakemu svojih treh otrok jabolko. „Moje je najmanjše,“ godrnja Mirko. Minka mu ponudi takoj svoje večje jabolko. Mamica ji pa namigne, rekoč: „Minka, le obdrži, kar imaš! Ker Mirko ni zadowoljen, še tegə ne bo jedel.“

a.A. b.B. c.C.

c.C. d.D. e.E.

f.F. g.G. h.H.

i.I. j.J. k.K.

l.L. m.M. n.N.

o.O. p.P. r.R.

s.S. t.T. u.U.

w.W. v.V. x.X.

y.Y. z.Z.

a A,	b B,	c C,
č Č,	d D,	e E,
f F,	g G,	h H,
i I,	j J,	k K,
l L,	m M,	n N,
o O,	p P,	r R,
s S,	š Š,	t T,
u U,	v V,	z Z,
	ž Ž.	

Zapomni si!

Z veliko začetno črko pišemo besedo „**Bog**“, krstna ter rodbinska imena. Tudi imena **krajev**, gorá, **vodá**, dežel pišemo z veliko začetno črko. Pišemo pa veliko črko tudi v **začetku stavka** in za **piko**, največkrat tudi za **vprašajem** in **klicajem**.

Štivo.

1. Materin opomin.

Tako, v imenu božjem
le hodi v šolo zdaj,
a v šoli, čuj, motiti
nikomur se ne daj!

Tam v klopi mirno sédi,
ko da bi v cerkvi bil,
ker le tako, Ivanek,
lehko se boš učil.

2. V šolo!

Kaj me briga strma cesta,
kaj mi hoče dolga pot!
Če sem zdaj še majhen šolar,
pa pozneje bom gospod.

Ves neuk nameril v šolo
prvi plahi sem korak,
poln sem danes učenosti,
od glavé do pet junak.

3. V šoli.

Otroci hodijo v šolo. Šolarji (šolarice) so. V šoli se uče, zato so učenci (učenke). V šoli je gospod učitelj ali gospodična (gospa) učiteljica. Uči jih pisati, čitati, računati, risati, peti, telovaditi. Samo pridni in pazni učenci se kaj naučé.

Učenci in učenke imajo torbice. V torbicah so knjige, zvezki, držala, peresa in svinčniki. Vse mora biti čisto in snažno.

4. Pazi v šoli!

Zlatica je med poukom sedela ravno in mirno. Imela je roke na klopi in je gledala na gospoda učitelja. Pazila je na vsako njegovo besedo. Zato je pa znala tudi vselej povedati, kaj se je učila v šoli.

5. Na saneh.

1. Šola je minila, tri-li-li, zdaj pa le po snegu, na sani !	3. Tablica na kosce se zdrobi — kam bo jutri pisal „u“ in „i“ ?
2. Torbica poskoči z dečkom — hop —, Jožek pade nanjo kakor snop.	4. S solzami se Jožku orosi oko — tablica nikoli cela več ne bo.

6. Junak.

*Čitam, pišem, pojem rad,
saj sem dečko zdrav in mlad.*

7. Pičica na „i“.

Ker Radivoj lenušek
pri nálogi hiti,
površna je pisava
brez pičice na „i“.
Zaman ga opominja
učitelj ter uči,
da vedno naj pristavi
vsaj pičico na „i“.

A končno mu je dosti
in Radivoj — sedi!
Oj, ti nesrečna pika,
ti pičica na „i“.

8. Uganki.

V šoli je —
pa nič ne vé,
mnogo pije —
pa nič ne jé.

Kaj je to?

Ima liste —
ni drevó,
ima hrbet —
ni živó.

Brž povej mi,
kaj je to?

9. Pametnice.

1. Dasi majhen sem in mlad,
hodim vendar v šolo rad.
2. Miren moram v šoli biti,
pridno moram se učiti.
3. Kdor uboga rad in moli,
Bog ne zabi ga nikoli.

10. Hiša.

Mirko reče svoji sestrici Ivanka: „Postaviva hišico záse, za ateja in mamo!“

Nabereta si opeke in kamenja in polagata opeko na opeko in kamen na kamen, da je veselje. Že stoji zid. V zid napravita duri in okna. Na zid položita dvoje desk za streho. V veži napravita stopnice v klet in podstrešje. Ker se jima je delo posrečilo, postavita zraven hiše še hlev za konje, krave in vole in hišico za psa.

Oj, kako vesela sta bila svojega dela!

11. *Kako bi bilo?*

*Če hiše bi ne bilo
in strehe ne na njej,
bi dežek naletaval
v obraze nam vselej.*

12. Oče, mati in otroci.

Imam očeta in mater. Očetu in materi pravimo starši. Starši in njih otroci so družina.

Oče skrbi za hrano, obleko in stanovanje. Mati pa dela na domu.

Mali otroci se smejo igrati. Veliki se morajo pridno učiti. Ubogati in ljubiti morajo svoje dobre starše.

13. Dobri otroci.

Jožek, Nežica in Francek so govorili o očetu in materi. Jožek, starejši brat, pravi: „Včeraj so mi kupili oče lepo knjigo.“ Sestra pravi: „V nedeljo sem dobila od matere lep predpasnik.“ Francek pa pravi: „Danes zvečer nam dajo mati mleka in pogače.“ Nato pravijo drugi drugemu: „O, kako dobri so nam oče in mati!“

Starejši brat pripoveduje o deklici, ki so ji umrli oče in mati. Tiho se spogledajo in mali Francek pravi: „Naša mama pa ne smejo umreti!“

Nato gredo v hišo, se oklenejo očeta in matere in nikjer niso tako radi kakor pri svojih ljubih starših.

14. Ob zibelki.

1. Dete preljubo, dete mlado, skrbno te čuva moje oko.	3. Laske ti božam, gledam v oči: * sladko zaspančkaj, srček moj ti!
2. Čujem pri tebi skoraj vso noč; gledam v obrazek, poln in cvetoč.	4. Angelček varih čuval te bo, kakor te čuva moje oko.

15. Molitev zjutraj.

Spet napočil dan je nov,
daj mi Bog svoj blagoslov!
Angelček pri meni stoj,
da otrok ostanem tvoj!

16. Molitev zvečer.

Glávica mi je zaspana,
pósteljica že postlana;
Bog mi svojo daj pomoč!
Oče, mati, lahko noč!

17. Angel varih.

Kadar otrok leže spat,
z neba pride angel zlat,
čuva ga, pri njem stoji,
dokler sladko ne zaspi.

„Spavaj varovanček moj,
nič se hudega ne boj!
Jaz varujem te zvesto,
spavaj, sanjaj mi sladko!“

18. Solnček.

Zlati solnček,
zlati solnček,
cvetoličen
ko bonbonček
in trebušat
ko balonček
nad gorami
se reži:
„Hi, hi, hi —
Dorica še spi!“

19. Materi za god.

*Mati ljuba, mati draga,
srečo voščim Vam za god;
kar srce želeti more,
naj izpolni Vam Gospod!*

20. Milan in Mirko.

Milan spiše svoje naloge. Zvezke pa pusti na mizi in gre na prosto. Mali Mirko pride v sobo, vzame zvezke in zmaže naloge.

Ko Milan to zapazi, zajoka, teče k materi in ji potoži svoje gorjé. Mati pa pravi: „Mali Mirko ne zna drugače, ker je premajhen. Vdrugo pospravi svoje šolske reči; s tem si prihraniš dvojno delo.

21. Prsti.

Palec: Jejmo, jejmo!

Kazalec: Pijmo, pijmo!

Sredinec: Dobro! Ali kje dobimo?

Prstanec: Na polico bom pogledal.

Mezinec: Jaz pa mami bom povedal.

Vsi, razen mezinea:

Bratci, ali to trpimo?

Ne! Tožljiveca natepimo!

(Tepo ga.)

22. Pričovka o nosku.

„Danes zopet mi posneta
smetana je v skledi!
Veš li, kdo jo je pojedel?
Mimica, povedi!“

„Jaz je nisem, mama, res ne!
Zajček jo posnel je;
glej, kako na desni šapi
in krog ustec bel je!“

„Čakaj, videla takoj bom!
Nosek mi pokaži — — —!
Aj, kako je mehek! — Pa sem
ujela te na laži!“

„Oh, odpusti, saj povem ti
po pravici, mama:
jaz namazala sem zajčku
šapo, gobček sama.“

„Naj bo; ali vedno pomni:
nosek vse odkrije;
kadar praviš neresnico,
Laže, laže!“ vpije.

23. Minka.

Minka priteče opoldne iz šole domov. Že so odkosili, toda njen del je bil shranjen. Minka še ni odložila knjig, ko stopi v hišo stara beračica in prosi: „Ljuba mati! Usmilite se me! Lačna sem.“ Mati pa rekó: „Draga moja! Danes nimam nič toplega za vas. Urežem vam kruha.“ Minka to sliši, postavi svoje kosilce pred beračico ter ji reče: „Sedite le tusem in dejte! Laglje sem jaz brez toplega kosila nego vi. Bog vam blagosloví!“

24. Pred jedjo.

O Bog, to vse nam daješ Ti,
kar dan na dan nas preživi;
dodeli, da nam to jedilo
po Tvoji volji bo teknilo.

25. Po jedi.

*O Bog, s pijačo in jedjo
nahranil si nas milostno!
Za vse, kar roka Tvoja dala.
presrčna naj Ti bode hvala!*

26. Uganki.

1. Poleti je hladna, pa nikdar ni gladna;
pozimi je gladna, pa nikdar ni hladna.
Kaj je to?

2. Brez glave, brez nog,
brez trupa, brez rok,
slikár pa najboljši
na daleč okrog.
Kaj je to?

27. Pametnici.

1. Red in snaga
sta vsakemu draga.

2. Zmerno jej in zmerno pij,
to ti daljša žive dni.

28. Tri miške.

1. Tam v kotičku temnem
miške tri čepé,
lačne in premrle
to si govoré:
2. „Oj, slanine, mati,
v shrambi ímajo,
v dimniku klobase
lepe kimajo.

3. Hej, ko bi ukradle
tamkaj par klobas!
To bi nam dišale,
to bi grele nas! . . .“
4. Muca, zadaj skrita,
zvito se reži,
saj ujela miške
kmalu bo vse tri!

29. Teci, tecu, mucka ti!

Teci, tecu, mucka ti,
da te kužek ne dobi!
Da ne bosta zaplesala,
ker si kost mu vso obrala.

Kaj je dobro, to že veš;
vsako boljšo stvar poješ,
ga ne vprašaš, če je prav,
goniš svoj drmav, drmav,
jezo kuhaš, se mastiš
in za rep se svoj bojiš.

30. Čuti.

1. Vidim: Tabla je črna. Kreda je bela. Trava je zelena.

Miška je majhna. Konj je velik. Kocka je oglata. Krogla je okrogla.

To vidim z očmi; imam *vid.*

2. Slišim: Dete se joka. Pes laja. Ptiček poje. Ura bije.

To slišim z ušesi; imam *sluh.*

3. Vonjam vijolico. Vijolica diši.

Vonjam z nosom; imam *vonj.*

4. Okušam sladkor, jesih, sol. Sladkor je sladak.
Jesih je kisel. Sol je slana.

Okušam z jezikom; imam *okus*.

5. Tipljem kocko, kroglo, volno, kamen.

Kocka je oglata. Krogla je okrogla. Volna je mehka. Kamen je trd.

Tipljem najlaglje s prsti; imam *tip*.

Človek torej vidi, sliši, vonja, okuša in tiplje. Ima petero čutov. Ti so: vid, sluh, vonj, okus in tip.

31. Hvala za čute.

Hvaljen bodi Bog v višavi,
da si čute vse mi dal!

V Tvojo slavo bom jih rabil,
Tebi vselej daroval.

32. Slepec in njegov pes.

Bil je slepec, ki je moral beračiti. Ker sam ni mogel hoditi od hiše do hiše, je imel na vrvici psička, ki mu je kazal pot. Ljudje so ubogemu slepcu radi dajali, mož pa je vse delil s svojim vodnikom. Slepec in psiček sta se imela zelo rada.

Tako je bilo dolgo časa. Nenadoma pa slepec zboli in umre. Psiček je bil tako žalosten, da se ni dotaknil nobene jedi, ki so mu jo ponujali ljudje. Ko so bili njegovega gospodarja zagreбли, je legel na grob in se ni ganil z mesta. Črez nekaj dni ga najdejo tam mrtvega.

33. Uganka.

Najprej hodi po štirih, potem po dveh in nazadnje po treh. — Kaj je to?

34. Naše dvorišče.

Za hišo imamo prostorno dvorišče. Tu so hlevi in druga gospodarska poslopja. Kako živahno je tu od jutra do večera! Hlapci opravljajo konje in pravljajo vozove. Dekle molzejo krave. Petelin se oglaša s svojim „kikiriki“ in prepeljava ponosno svoj kokošji rod. Gosi in race so najraje pri vodnjaku. Med perutnino se pomeša kaj rad tudi vsiljivi vrabček. Sredi dvorišča je golobnjak.

V šupi imamo hranjene vozove in poljsko orodje, kakor: plug, brano in valj.

35. Moja piška.

1. Moja piška, mala piška, bolj je črna kakor miška.	4. „Če nanesla boš obilo, ti koruza bo v plačilo.“
2. Pa nam znesla je že jajček jajček prvi bel kot zajček.	5. Piška pridna pa je djala, da vsak dan bo jajček dala.
3. Mati so mi ga ocvrli pa so djali piški vrli:	6. To mi evrli bodo mati! Zdaj gladú se ni mi batí.

36. Česa te uči kokoš.

Mati stoe z Minko na dvorišču. Po dvorišču hodijo kokoši ter pobirajo zrnca in črvičke. Stara kokoš gre h koritu, da se napije.

To vidi Minka in vpraša mater: „Zakaj pa kokoš vselej pogleda proti nebu, ko zajme s kljunom vode?“ Mati odgovore: „Nebeškega Očeta zahvaljuje za kapljico vode, ki jo je zajela.“

37. Račun.

Na strehi zdaj golobov šest sedi,
pa pride lovec, dva nam ustreli.
Golobov koliko na strehi še ostane?
Ali kdo od vas mi to ugane?

38. Vrt.

Poleg hiše imamo vrt. Okoli vrta je ograja. Na gredah rastejo cvetice, sadno drevje in zelenjad. Med gredami so lepa s peskom posuta pota. Sredi vrta stoji čebelnjak, kjer se čudimo našim pridnim čebelam. V poletni vročini sedim najraje v vrtni lopi, kjer čitam lepe knjige.

39. Uganka.

Spomladi dišim,
poleti hladim,
jeseni redim,
pozimi gorim.

Kaj je to?

40. V cerkvi.

Včeraj je bila nedelja. Zvonovi v cerkvenem stolpu so vabili ljudi v cerkev. Vprvič so me vzeli oče s seboj k sv. maši. Ko sva vstopila v cerkev, kakšna krasota! Vsi lestenci so bili v lučicah. Zabučale so orgle in zapeli so pevci na koru. K oltarju je pristopil duhovnik. Daroval je potem sv. mašo. Med sv. mašo je šel na leco ter je govoril o ljubem Bogu. Tudi sosedovega Jožka sem videl v cerkvi. Mirno je sedel v klopi ter gledal na oltar in propovedajočega duhovnika.

Iz cerkve gredé sva z očetom še mnogo govorila o ljubem Bogu in o hiši božji.

41. Božje oko.

Zvezde miglajo
v dalji lepo,
skozi nje gleda
božje oko.

Gleda otroka,
kadar bedi,
in ga varuje,
kadar zaspi.

42. Vas.

Ob nedeljah popoldne gremo večkrat v bližnjo vas. Tu je le malo in majhnih hiš. Največji in najlepši poslopji sta cerkev in šola. Vse hiše so obdane z vrti in travniki. Poleg hiš so hlevi in skednji. Vaški prebivalci obdelujejo polje in redé živino. V vasi je tiho in mirno. Skozi vas teče potok. Ob tem potoku stoji mlin, kjer nam mlinar melje žito.

43. Povejte, mamica.

Povejte, mamica,
kaj za temi je gorami,
kaj vse za temi je vodami,
povejte, mamica!

Ne izprašuj me, sin!
Prehitro bodo prišli časi,
ko dal slovo boš rojstni vasi —
vse sam boš videl, sin!

44. Na travniku.

Za vrtom imamo velik travnik. Na njem raste trava. Travo pokosimo s koso. Pokošena trava se posuši. Posušena trava je seno ali otava. Po košnji se na travniku pase naša živinica.

Tudi otroci smo radi na travniku. Tu se igramo, trgamo cvetice ali pa letamo za pisanimi metuljčki ali svetlimi hrošči.

45. Na potoku.

1. Tiho po logu potok šumlja, solnčece zlato v valih igra.	3. Potok napaja rožam glavé, ptičicam daja hladne vodé.
2. Rožice mile tamkaj cvetó, ptičice drobne sladko pojó.	4. Hiti, oj hiti potok naprej, moje pozdrave logu povej!

46. Lukec.

Lukec je našel na cesti svetal rumen gumb. Zavzel se je, ga pobral in vzkliknil: „Joj, cekin! . . . Zdaj sem pa bogat!“

Skrbno je podrgnil ob hlačice, da je bil še svetlejši.

„Kaj naj počnem s cekinom? Očetu ga ponesem. Morda ga je izgubil on,“ pravi Lukec in stopi k očetu: „Náte, ta-le cekin sem našel na cesti. Morda je vaš.“

Oče vzame gumb in se nasmeje: „Si že priden, Lukec! To sicer ni cekin, toda všeč si mi, ker si pošten.“

Dal mu je nov dvovinarski novec, ki se je svetil prav tako lepo kakor oni gumb. Lukec je bil vesel samega sebe, saj je bil zdaj bogatejši nego prej.

47. Kanglica.

Deklica šla je po vodo
z lepo srebrno kanglico.

Zora na nebu sevala,
ptičica v logu pevala.

Jagoda zrela nudi se:
„Daj, le za hip pomudi se!“

„Jagoda rdečka — dober dan!
Ali moj bratec je bolan,
in on ozdravel prej ne bo,
da mu prinesem z vrelca vodo,

deklica moram zajeti jo
predno še solnce obsveti jo“ . . .

Hladne vodice zajela je,
bistro domov odhitela je.

Deklica šla je po vodo
z lepo srebrno kanglico,

deklica je domov prišla,
kanglica bila zlata vsa.

48. Na polju.

Kmet ima na polju mnogo dela. Zdaj orje, zdaj seje ali vlači. Poleti žito dozoreva. Ko dozori, ga požanje in zveže v snopovje. Snopovje naloži na voz ter ga popelje v kozelce. Ko se dodobra posuši, ga zvozi na skedenj, kjer se omlati.

Jeseni izkoplje na polju krompir in poruje peso in repo.

Zdaj si šele lahko malo odpočije.

49. Škrjančku.

Črez dobravo tih pesem se glasi,	Ej, škrjanček drobni, le radostno poj,
ej, škrjanček drobni pesem gostoli.	razveseli s sladkim spevom srček moj!

50. Pametnica.

Pridno kakor čebela naj deca naša dela.

51. Čebelica in golobček.

Čebelica pade v vodico. Golobček to vidi. Hitro odtrga listič od vejice in ga spusti v vodico. Čebelica srečno doseže listič in priplava ž njim na suho.

Golobček sedi na drevesu. Lovec pride mimo. Sname puško in pomeri na golobčka. Čebelica pribenči in piči loveca v roko. Lovcu omahne roka. Puška poči v stran in golobček zleti vesel z drevesa.

52. Tak je gozd.

Poletni čas najlepši kraj
zeleni, senčnati je gaj.

Ko pride doba vročih dni,
ohlajaš nas, gozdiček ti.

Preprogla mehka iz mahú
ponuja se: „Počivaj tu!“

In ptički nas zabavajo,
s popevkami uspavajo.

Če si pa lačen, jagode
gotovo v slast ti bodo šle.

Od vsega rad gozdiček dá,
karkoli dobrega imá.

In vsakemu pristop je prost —
tako je radodaren gozd.

53. V mestu.

V mestu je mnogo hiš. Hiše so visoke in lepe. Tudi mnogo cerkvá je v mestu. Med hišami so ulice,

ceste in trgi. Tu se vidi mnogo prodajalnic z lepimi izložbami. V mestu je mnogo ljudi; so meščani, uradniki, delavci in vojaki. Po ulicah in cestah švigajo vozovi, kočije in avtomobili. Po nekaterih krajih mesta je izpeljana tudi električna železnica.

Zelo živahno je v mestu.

54. Pомлад себлија.

Komaj izgine snežena odeja s travnikov, se že oglassi zvonček. S svojim zvončkanjem budi cvetice na vrtu, travniku, polju in v gozdū. Gorki solnčni žarki pa bude čebelice, hrošče in metulje. Kako veselo že letajo od cvetke do cvetke! — Ali čuješ kukavico v bližnjem gozdu? Glej враčajoče se lastavice!

Vse se veseli prijetne pomladni. Veselimo se je tudi mi!

55. Rija, raja!

Rija, raja tamtaram,
pust zapeček je in hram,
zunaj je tako lepó
sveti solnčece lepó.

Tramtaram, oj le v korak!
Svež in čist je zopet zrak,
zunaj okrepčamo se,
malo poigramo se.

Rija, raja naokrog,
z vrta v polje, s polja v log,
pomlad mlada se rodi,
holarija, holari!

56. V prvi pomladì.

Holadrija, holadra,
k nam pomlad je spet prišla;
pesem zdaj zapojmo vsi,
da črez polje se glasi.

Zimski že odšel je čas,
vrnil se pomladni kras,
vse v veselju plava spet,
s cvetjem ves je svét odet.

Ptički k nam prispeli so,
rádostno zapeli so;
ž njimi pojmo tudi mi,
da črez gore se glasi.

57. Podkev.

Oče gredó s svojim sinkom Jurčkom z doma. Na poti reko oče: „Glej, tukaj leži nekaj podkve; poberi in spravi jo!“ — „Kaj še?“ pravi Jurček, to pač ni vredno, da bi se človek pripogibal.“ Oče pa pobero podkev in jo vtaknejo v žep. V bližnji vasi jo prodajo kovaču za dva vinarja in kupijo za njun črešenj. Zopet gresta dalje. Solnce je zelo pripekalo. Daleč okoli ni bilo nobene hiše in nobene vode. Jurček že skoraj omaguje od žeje in komaj dohaja očeta.

Zdaj izpuste oče črešnjo na tla. Hitro jo pobere Jurček in jo pozoblje. — Za nekoliko časa izpuste oče zopet eno črešnjo. Jurček se pripogne ravnotako naglo in jo pobere. Tako dado oče Jurčku pobrati vse črešnje.

Ko je Jurček pobral in pozobal zadnjo črešnjo,
se obrnejo oče in se nasmejejo, rekoč: „Glej, Jurček,
ako bi se bil le enkrat pripognil po železo, ne bi se
ti bilo treba tolikokrat pripogibati po črešnje.“

58. Jesen.

Povrnila se jesen Cvela hruška, jablana
je v deželo spet; nam je na pomlad,
kamorkoli se ozreš, a sedaj že kaže nam
vidiš njeno sled. svoj obilni sad.

Shrambe vse napolnjene
so s pšeničico;
dosti je za kruhek bo
in potičico.

59. Lastavicam.

1. Kam letite,	3. Tam pomlad je večna
kam bežite,	a med vas
drobne ptice,	se priseli zima
lastavice?	in pa mraz.
2. V tujo tja deželo	4. Drage ptice, lastavice,
me letimo zdaj;	jaz bi z vami šel,
tam je vse veselo,	ko imel bi perutnice,
tam je večen maj.	ko bi smel

60. Prvi sneg.

Juhé! Juhé! Veselje oj,
glej snežec padel je nocoj,
in strehe, drevje, plan in vrt
pokriva nežno beli prt.

Pozdravljam snežec iz srcá,
kako otrok te rad imá!
Brez tebe dolgi zimski čas
pač žalosten bi bil za nas.

61. Uganki.

1. Po zraku leti,
na zemlji leži,
v rokah se stopí,
na peči scedí.
2. Katero vodo nosimo lahko v rešetu?

62. Na klanec.

Hej, na klanec, kar za mano
tja čez snežno brž poljano!
Kar nas gorke je krvi,
ne tiščimo se peči!

Vzemi Janko svoje sanke,
lepe svetle podkovanke,
to bo šlo navzdol kot blisk,
z nami radost, petje, vrisk.

Če kdo zvrne se, ne jokaj,
če pobiješ se, ne stokaj —
Hej na klancu kraj vasi
je le rádost zimske dni!

63. Siničke.

„Fuj, cicifuj,“
tri so siničke,
drobčkane ptičke,
mi priletele
davi na okno.

Pa sem jih vprašal:
„Oj, ve siničke
drobčkane ptičke,
kaj pa, da niste
s svojimi sestrami
ve poletele
tudi na jug?
Ej, da imel bi
jaz perutničke
kot ve, siničke,

precej bi zletel
doli na jug!“

„Fuj, cicifuj,“
kaj bi letele
doli na jug,
ko je najlepše
tu v domovini,
dasi živimo
v revščini hudi,
fuj, cicifuj!“

Rekle so ptičke
pa odletele
tjakaj čez vrt . . .

64. Božični večer.

V gozdu je majhna borna koča. V njej bivajo dobrí in pobožni ljudje. Na božični večer pravi oče svojima otrokom: „Moja ljuba otroka, revni smo. Ali danes hočemo biti veseli, saj se je tudi nam rodilo dete Jezus. Praznovati hočemo ta večer v cerkvi, kjer je danes toliko lučic.“ Odidejo.

Ko se konča služba božja, hitita otroka proti domu. Oče in mati sta vesela svojih dobrih ljubljenčkov. Ko pridejo v bližino svoje koče, vidijo, da je vsa razsvetljena. Odpro vrata — sredi hiše stoji bogato okrašeno

božično drevesce, polno gorečih svečic. Pod drevesom pa leže darovi za dobra otroka.

Oj, kako se razveselita tega prizora oče in mati! Kaj pa šele otroka, ki samega veselja vsklikneta: „Tudi pri nas je bil Jezusček!“

65. Voščilo za novo leto.

*Srečo, zdravje, zadovoljnost
naj Vam novo leto nosi.
To je želja, ki jo danes
srce moje za Vas prosi.*

66. Slovo od zime.

Z Bogom, zima, z Bogom zdaj,
spet odhajaš v drugi kraj;
ko ti srečno pot želim,
se pomladi veselim.

Rad imel sem kratek čas,
tudi tebe, sneg in mraz;
pa predolgo si že tod,
z Bogom torej, srečno pot!

67. Na igrišču.

Na travniku za šolo imamo igrišče. Kako živahno in veselo je tu po končanem pouku! V vsakem letnem času imamo druge igre.

Spomladi bijemo žogo z loparjem ali nogo. Deklice jo mečejo in lové ali skačejo čez vrv. Poleti se

igramo najraje na večer. Za ta čas imamo tekalne in borilne igre, kakor: „slepe miši“, „miš in mačka“, „črni mož“, „trden most“, „borba z vrvjo“ i. dr. Jedeni poganjamo obroče ali spuščamo papirnate zmaje. Deklice se gredó „mance“. Največkrat se igramo vojake. Pozimi imamo s sneženim možem, s sankanjem, drsanjem mnogo opravka.

Na igrišču je vedno mnogo veselja.

68. Za preštetje.

Eden, štiri, pet,
ti si že preštet.
Stopi zdaj na stran,
ti ne boš izbran.

69. Mladi vojaki.

Mi smo vojaki, korenjaki,
kako nas gledajo ljudje!
Pa pravijo: „To so junaki,
ki se nikogar ne bojé.“

Velike delamo korake,
pred nami boben ropotá;
papirnate so naše čake
in puške naše iz lesa.

Ko mi vihtimo bridke meče,
ni smrti, ne krvavih ran;
če teče kri, iz nosa teče —
kako je lep vojaški stan!

Ko bomo pa kedaj dorasli,
železo bo, kar zdaj je les.
Ko bodo drugi krave pasli,
vojaki bomo mi zarés!

70. Solnce in dnevni časi.

Na jasnem nebu vidimo podnevi solnce, ponoči pa mesec in zvezde.

Kadar solnce vzhaja, je jutro. Kadar stoji najviše, je poldan. Kadar zahaja, je večer. Čas od jutra do poldneva je dopoldan. Čas od poldneva do večera je popoldan. Ako solnca ni na našem nebu, je temno, noč je.

Jutro, dopoldan, poldan, popoldan, večer, noč so dnevni časi.

71. Uganka.

Ponoči prižene pastir mnogo ovčic na velik travnik, pred dnevom pa jih odžene.

Kdo je pastir, kdo ovčice, kje je travnik?

72. Žarki.

1. Solnce zlato nad gore
zélene vstalo je,
biserne žarke na zemljo
speče poslalo je.
2. Prvi žarek poslalo
v rosne je travice —
k nebu povzdignile cvetke
bujne so glavice.

3. Drugi žarek poslalo
v gnezdeca skrivna je —
v tihi se log oglasila
pesmica divna je.
4. Tretji žarek se Tončku
dramit napotil je,
smuknil na posteljo mehko —
ali se zmotil je.
5. Kdaj že ovčice bele
v loko na pašo je gnal!
Tam si že vriska in piska,
tam bi ga, žarek, iskal!

73. Večer.

Zdravo Marijo	Bogec predobri,
že zvoni,	daj nam, daj
pa molimo	sladko spanje,
tudi mi:	sveti raj!

74. Čas.

Sedem dni je teden. Dnevi se imenujejo: nedelja, ponedeljek, torek, sreda, četrtek, petek in sobota. Nedelja je Gospodov dan. Drugi dnevi so delavniki.

V prvi razred hodim deset mesecev. Počitnice trajajo dva meseca. To je leto. Leto ima torej dvanaest mesecev. Imenujejo se: prosinec (januar), svečan (februar), sušec (marec), mali traven (april), veliki traven (maj), rožnik (junij), mali srpan (julij), veliki srpan

(avgust), kimavec (september), vinotok (oktober), listopad (november), gruden (december).

Leto ima štiri letne čase: pomlad, poletje, jesen in zima.

75. Nevihtha.

Vroče je. Nikjer ni nobene sapice. Vse je utrujeno in onemoglo.

Na nebu zagledamo črne oblake. Vedno bliže prihajajo. Že je pokrito ž njimi vse nebo. Zabliška se in zagrmi. Kapljati začne. Vse beži v zavetje.

Bliska se in grmi v. dno huje. Ploha se ulije. — Kmalu se pretrgajo oblaki. Zopet posije solnce — prikaže se mavrica. Nevihtha je konec.

Kako prijeten hlad je zdaj na prostem!

76. Ciganček.

1. Prišel je ciganček sajast kakor vránček majhen kakor škrat gibčen kakor gad.	3. Tisto pa le znal je, goslice igral je, milo in lepo kakor malokdo.
2. Ni imel nič suknje, a v klobuku luknje; v trdem snegu bos, kakor v grmu kos.	4. In ljudje so znali, da je umen mali, stekli so domov, poiskat darov.
5. Šel je proč ciganček, kričal kakor vranček, skakal kakor škrát, sit in pa bogát.	

77. Milenica.

1. Trga Milenica rožice
in jih zatika v láse,
sede v senčno utico,
ž njimi nedolžno igra se.
2. Trga rožicam lističe,
„pekel — vice — nebesa“
pazno, počasi govori,
pa po tleh jih stresa.
3. Trga rožicam lističe --
vedno nebesa našteje,
smeje se njeno ličece
srčece njeno se smeje.
4. Trga rožicam lističe —
k njej pa nebeški krilatci
v haljah blestečih priplavajo,
ž njo se igrajo kot bratci.

78. Kje biva naš cesar?

Naš cesar biva na Dunaju. To je veliko, veliko mesto. Njegova hiša se imenuje cesarski dvor. Velik, zelo velik in lep je cesarski dvor. Krasijo ga lepi spomeniki. Pri vhodu stoji častna straža.

Vsakdan prihajajo množice ljudi, da si ogledajo znameniti cesarjev dom. Vidijo pa časih tam tudi onega, ki so o njem že slišali toliko lepega in dobrega. Vse ga navdušeno in spoštljivo pozdravlja.

79. Cesar v šoli.

Nekdaj pride naš cesar v prvi razred poslušat, kako se uče ti šolski prvenci. Neki deček odgovarja gospodu učitelju na vsa vprašanja točno in glasno.

„Kako se pišeš?“ ga vpraša cesar.

Deček mu pove glasno svoje ime.

„Kaj so tvoj oče?“ ga vpraša dalje cesar.

„Veličanstvo, moj oče so delavec.“

„Ali boš ti tudi delavec?“

„Ne, najrajši bi bil vojak.“

Cesarju je ta deček tako ugajal, da si je zapisal njegovo ime.

O Božiču je prejel pridni deček z Dunaja veliko škatljo. V njej so bile lepe knjige, sablja, boben, trobenta in druge igrače. Deček je bil zelo vesel tega darila. Vsakdan je molil za svojega dobrega cesarja.

80. Otrokova cesarska pesem.

Naš cesar mi je vedno ljub,
na Dunaju živi.

Kako bi pač rad k njemu šel,
a meni moči ni.

In kaj bi pri cesarju htel?
Roko bi mu podal.
Najlepše rože bi mu dal,
ki bi jih zanj nabral.

In rekel bi mu: „Cvetke te
za te s seboj sem vzel.“
Potem pa vrnil bi se spet
ves srečen in vesel.

81. Cesarska pesem.

Bog ohrani, Bog obvari
Nam cesarja, Avstrijo !
Modro da nam gospodari
S svete vere pomočjo !
Branimo mu krono dedno
Zoper vse sovražnike :
S habsburškim bo tronom vedno
Sreča trdna Avstrije !

Vsebina in kazalo.

Z * zaznamovani sestavki so v vezani besedi.

I. Predvaje.

	Stran
Vaje govoril (glaskovanje . . . trajni in hipni glasovi)	3
Pravilno držanje peresa in pravilna seja pri pisanku	6
Vaje za oči in roko: spodaj, zgoraj, na desno spodaj, na desno zgoraj, sredi, na levi spodaj, na levi zgoraj; ležeča (vodoravna), stoječa (naprečna), na desno poševna črta	7
Spodnji, zgornji lok. vijuga	8
Petlja, jajčasta črta, osmica, plamenasta črta	9

II. Normalne besede za dobavo glasov.

(Male pisane in tiskane črke.)

„in“ (i, n)	10
„mu“ (m, u)	11
miza (z, a)	12
roža (r, o, ž)	13
sova (s, v)	14
ovca (c)	15
sito (t)	16
dete (d, e)	18
šilo (š, l)	20
buča (b, ē)	22
meh (h)	24
rak (k)	26
peč (p)	28
jež (j)	30
gos (g)	32
fižol (f)	34
Mala pisana in tiskana abeceda	36

III. Čitalne težkoče.

Pazi na glasove! (Fonetične vaje)	37
„r“ kot samoglasnik	37
Pazi na zložene končnike!	38
Pazi na zložene sprednjike!	39
Pojem velike črke (vaja)	48

IV. Velike pisane in tiskane črke.

	Stran
Velike pisane in tiskane črke	50
Velika pisana abeceda	72
Velika tiskana abeceda	73
Zapomni si!	74

V. Štivo.

1. *Materin opomin. (Lucijan)	77
2. *V šolo. (Eng. Gangl)	77
3. V šoli	78
4. Pazi v šoli	78
5. *Na saneh. (Fr. Ločniškar)	78
6. *Junak	78
7. *Pičica na „i“. (L. Černej)	79
8. *Uganki (goba, knjiga)	79
9. *Pametnice	79
10. Hiša	80
11. *Kako bi bilo	80
12. Oče, mati in otroci	80
13. Dobri otroci	81
14. *Ob zibelki (— i —)	81
15. *Molitev zjutraj	81
16. *Molitev zvečer	82
17. *Angel varih. (Lj. Poljanec)	82
18. *Solnček. (Zorislav)	82
19. *Materi za god	83
20. Milan in Mirko	83
21. Prsti	83
22. *Priovedka o nosku. (Oton Zupančič)	83
23. Minka	84
24. *Pred jedjo	84
25. *Po jedi	85
26. *Uganki (peč, zrcalo)	85
27. *Pametnici	85
28. *Tri miške. (Ivan Stepko)	85
29. *Teci, tec i mucka ti! (Slavko Slavič)	86
30. Čuti	86
31. *Hvala za čute	87
32. Slepčec in njegov pes	87
33. Uganka (človek)	88
34. Naše dvorišče	88
35. *Moja piščka. (Gradischi)	88
36. Česa te uči kokoš	89
37. *Račun	89
38. Vrt	89

	Stran
39. *Uganka (sadno drevo)	89
40. V cerkvi	90
41. *Božje oko. (Lj. Poljanec)	90
42. Vas	90
43. *Povejte, mamica. (Bogumil Gorenjko)	91
44. Na travniku	91
45. *Na potoku. (Lj. Poljanec)	91
46. Lukec. (Eng. Gangl)	92
47. *Kanglica (Oton Zupančič)	92
48. Na polju	93
49. *Škrjančku. (Sokolov)	93
50. *Pametnica	93
51. Čebelica in golobček	94
52. *Tak je gozd. (Stepin)	94
53. V mestu	94
54. Pomlad se bliža	95
55. *Rija, raja! (Slavko Slavič)	95
56. *V prvi pomladi. (Slavko Slavič)	96
57. Podkev	96
58. *Jesen. (Borisov)	97
59. *Lastavicam. (Ratislav Selski)	97
60. *Prvi sneg (L. Černej)	97
61. Uganki (snežinke, led)	98
62. *Na klanec. (Taras Vasiljev)	98
63. *Siničke. (Bogumil Gorenjko)	99
64. Božični večer. (Po Wiedemann-u)	99
65. *Voščilo za novo leto	100
66. *Slovo od zime. (L. Černej)	100
67. Na igrišču	100
68. *Za preštetje	101
69. *Mladi vojaki. (Josip Stritar)	101
70. Solnce in dnevni časi	102
71. Uganka (mesec, zvezde, nebo)	102
72. *Žarki. (Oton Zupančič)	102
73. *Večer. (Eng. Gangl)	103
74. Čas	103
75. Nevilhta	104
76. *Ciganček. (Taras Vasiljev)	104
77. *Milenica. (Oton Zupančič)	105
78. Kje biva naš cesar?	105
79. Cesar v šoli	106
80. *Otrokova cesarska pesem	106
81. *Cesarska pesem	107

Natisnil Karel Gorišek na Dunaju, V.

